

Komunikat nr 15 Komisji Faunistycznej Przypadki nieprzestrzegania zasady weryfikacji

Szybki przepływ informacji w dobie Internetu sprzyja gromadzeniu ogromnych ilości danych dostarczanych przez obserwatorów ptaków. Udostępnianie najciekawszych informacji jest rzeczą naturalną i pożądaną, stąd mnożące się różnego rodzaju podsumowania dokonywane zwykle w skali regionalnej, w lokalnych czasopismach i biuletynach. Z założenia mają one przyspieszać przepływ informacji i podawać skondensowaną wiedzę o przebiegu pewnych zjawisk w świecie ptaków, zwykle w skali jednego roku.

Byłoby to godne pochwały, gdyby autorzy tych podsumowań przestrzegali niepisanych, ale ogólnie akceptowanych zasad, które mają zapewniać krajowej faunistyce wysoki standard i pełną wiarygodność. Należy do nich przede wszystkim zasada weryfikowania obserwacji gatunków uznanych za „faunistycznie ważne”. Dopiero w rezultacie weryfikacji taka obserwacja może uzyskać status stwierdzenia i być honorowana w skali międzynarodowej jako fakt naukowy.

Niestety, przegląd regionalnych raportów wykazuje, że zasada ta nie jest należycie przestrzegana, a niekiedy bywa jakby z premedytacją ignorowana; powstaje wrażenie, że autorzy tych podsumowań nie zdają sobie sprawy z konsekwencji takiego proceduru! Co prawda w części raportów znajdujemy zastrzeżenie, że nie wszystkie obserwacje zostały zweryfikowane przez Komisję Faunistyczną, lecz... bez wskazania, których obserwacji to dotyczy! Postępowanie takie jest nieakceptowalne: czytelnik ma prawo oczekiwać, że otrzymuje dane wiarygodne, które mogą być wykorzystywane do różnych celów, a zamiast tego dostaje mieszkankę złożoną z informacji zweryfikowanych i danych o nieznannej wiarygodności. A z chwilą ich publikacji dane te zaczynają żyć własnym życiem i wchodzi do obiegu informacji faunistycznych. Prowadzi to do szumu informacyjnego, gdzie obserwacje wiarygodne są przemieszane z domniemaniami opartymi na nieznanych przesłankach, gdyż z reguły nie jest podawana dokumentacja, która by je uwiarygodniała. Dla uznania poprawności oznaczenia na podstawie samego zapewnienia obserwatora nie ma w nauce miejsca – bo nikt nie jest nieomylny.

Komisja Faunistyczna została przed laty powołana właśnie po to, by „oddzielać ziarno od plew”. Najpierw oczyściła historyczne dane faunistyczne, później wielokrotnie rewidowała także własne dawniejsze orzeczenia, a obecnie dba konsekwentnie o wysoki poziom weryfikacji – łącznie z wymogiem dokumentowania fotografiami lub nagraniami najrzadszych i najtrudniejszych do identyfikacji gatunków. Ignorowanie obowiązku weryfikowania obserwacji i publikowanie danych nieweryfikowanych stanowi próbę cofnięcia naszej faunistyki do czasów, kiedy wiadomości z Polski spotykały się na forum międzynarodowym z bardzo ograniczonym zaufaniem.

Trzeba z całą mocą podkreślić, że to na autorach podsumowań spoczywa obowiązek:

- 1) skłaniania obserwatorów do weryfikowania swoich obserwacji – pod rygorem nieumieszczenia ich bez tego w podsumowaniach (nawet kosztem ich zubożenia);
- 2) stałego korzystania z wityrny Komisji, gdzie na stronie „Orzeczenia” znajdują się pełne, bieżące informacje o zgłoszeniach uzyskujących akceptację.

Komisja specjalnie zmodyfikowała tryb swojej pracy, żeby przyspieszyć proces weryfikacji i upubliczniać jej wyniki w trybie niezwłocznym.

Potrzeba więc jedynie, by lokalni liderzy konsekwentnie egzekwowali obowiązek weryfikowania obserwacji gatunków faunistycznie ważnych. Należy przypomnieć, że prekursorskie podsumowania, jakie ukazywały się przez wiele lat w czasopiśmie „Ptaki Śląska”, zawsze zawierały tylko dane uprzednio zweryfikowane; podobnie postępują obecnie redaktorzy pisma „Ptaki Pomorza”. A przytaczane tu niechlubne wyjątki to ewidentne lekceważenie dyscypliny przygotowywania podsumowań, z bezkrytycznym przyjmowaniem wszystkiego co obserwatorzy dostarczą. Jest to nie tyl-

ko kwestia rzetelności samych obserwatorów, lecz również całych regionalnych ośrodków oraz redaktorów lokalnych czasopism – którym szczególnie powinno zależeć na wiarygodności gromadzonych danych i tym samym na renomie wydawanych przez nich tytułów.

Zwracając uwagę na problem, Komisja postanowiła wskazać konkretne obserwacje, które – często mimo upływu wielu lat od ich dokonania – nie zostały dotychczas poddane weryfikacji i wobec tego nie uzyskały statusu stwierdzeń. Poniższy wykaz oparto na przeglądzie raportów w piśmiech: „Kulon”, „Dubelt” i „Biuletyn Faunistyczny Polski Środkowej”.

Obserwacje opublikowane bez wymaganej weryfikacji (wg stanu z 26.10.11)

Alopochen aegyptiaca: 09.03.08. – 2 ad., Brzostowo, pow. łomżyński, woj. podlaskie (R. Miciałkiewicz i inni w: Grygoruk & Niedźwiecki 2009).

Branta ruficollis: 08.03.09. – 1 os., Osowiec, pow. moniecki, woj. podlaskie (M. Rycak i inni w: Grygoruk et al. 2010).

Gavia immer/G. adamsii: 25.10.09. – 1 os., Borek, pow. hajnowski, woj. podlaskie (E. Pugacewicz w: Grygoruk et al. 2010).

Phalacrocorax pygmeus: 20.06.08. – 1 os., zb. Jeziorsko, woj. łódzkie (B. Włodarczyk, T. Błaszczuk w: Krajewski & Janiszewski 2009); 08.08.09. – 1 os., zb. Jeziorsko, woj. łódzkie (P. Minias w: Krajewski & Janiszewski 2010).

Platalea leucorodia: 28.06.06. – 1 os., Lucimia, pow. zwoleński, woj. mazowieckie (A. Tabor w: Chmielewski et al. 2007).

Circaetus gallicus: 03.10.08. – 1 os., zb. Siemianówka, woj. podlaskie (S. Niedźwiecki, W. Sawicki w: Grygoruk & Niedźwiecki 2009); 29.05.09. – 2 os., Kapice, pow. grajewski, woj. podlaskie (Ł. Mazurek i inni w: Grygoruk et al. 2010).

Circus macrourus: 08.01.08. – 1 os., Łęczycza, woj. łódzkie (R. Włodarczyk, R. Minias w Chmielewski et al. 2009); 12.04.08. – 1 ♀, Gugny, pow. moniecki, woj. podlaskie (T. Górny w: Grygoruk & Niedźwiecki 2009); 10.05.08. – 1 ♂, Goniądz, pow. moniecki, woj. podlaskie (Ł. Mazurek w: Grygoruk & Niedźwiecki 2009); 26.05.08. – 1 ♀/imm., Grądy Woniecko, pow. zambrowski, woj. podlaskie (E. Pugacewicz w: Grygoruk & Niedźwiecki 2009); 01.05.09. – 1 ad., Grądy Woniecko, pow. zambrowski, woj. podlaskie (A. Petryna i inni w: Grygoruk et al. 2010); 01.06.09. – 1 ♀ ad., 1 ♀ imm., Nowa Łuplanka, pow. białostocki, woj. podlaskie (E. Pugacewicz w: Grygoruk et al. 2010).

Buteo rufinus: 18.08.07. – 1 os., Walewice, pow. łowicki, woj. łódzkie (Z. Wojciechowski w: Janiszewski & Krajewski 2008, Chmielewski et al. 2008).

Aquila clanga: 14.08.08. – 1 ad., P. „Nowoberezowo”, pow. hajnowski, woj. podlaskie (E. Pugacewicz w: Grygoruk & Niedźwiecki 2009).

Aquila clanga/A. pomarina: 06.–07.08. – 1 para mieszana z gniazdem (m. *A. clanga*), Nadl. Browski, pow. hajnowski, woj. podlaskie (E. Pugacewicz w: Grygoruk & Niedźwiecki 2009).

Aquila nipalensis: 01.08.08. – 1 subad., Maliszewo-Łynki, pow. białostocki, woj. podlaskie (E. Pugacewicz w: Grygoruk & Niedźwiecki 2009); 21. i 28.08.08. – 1 os. (3./4. rok), Żajki, pow. moniecki, woj. podlaskie (J. Kowalski w: Grygoruk & Niedźwiecki 2009).

Aquila pennata: 06.07.03. – 1 os., Janochy, pow. ostrołęcki, woj. mazowieckie (B. Golec, K. i C. Pióro w: Goławski et al. 2004); 22.07.06. – 1 os., Młogoszyn, pow. kutnowski, woj. łódzkie (J. Fuss w: Chmielewski et al. 2007); 27.04.08. – 1 os., Białowieża, pow. hajnowski, woj. podlaskie (D. Kujper w: Grygoruk & Niedźwiecki 2009); 02.05.08. – 1 os., Kopytkowo, pow. augustowski, woj. podlaskie (A. Wiatr i inni w: Grygoruk & Niedźwiecki 2009); 14.05.08. – 1 os., Brańszczyk, pow. wyszkowski, woj. mazowieckie (J. Zawadzki w: Chmielewski et al. 2009); 24.05.08. – 1 os., Magdalenka, pow. piaseczyński, woj. mazowieckie (R. Miciałkiewicz, K. Mortka w: Chmielewski et al. 2009); 16.07.08. – 1 os., Masiewo II, pow. hajnowski, woj. podlaskie (E. Pugacewicz w: Grygoruk & Niedźwiecki 2009).

Falco cherrug: 13.05.05. – 1 os., Repki, pow. sokołowski, woj. mazowieckie (P. Chylarecki w: Goławski & Chmielewski 2006); 1. poł. lipca 2009. – 1 os., Głowno, pow. zgierski, woj. łódzkie (Z. Wojciechowski w: Krajewski & Janiszewski 2010).

- Falco rusticolus*: 29.04.99. – 2 os., Inowódz, pow. tomaszowski, woj. łódzkie (J. Tabor w: Dombrowski et al. 2000).
- Burhinus oedicnemus*: 03.06.05. – 1 głos, rzeka Narew (R. Kozik, P. Cieśluk w: Goławski & Chmielewski 2006).
- Himantopus himantopus*: 30.04.09. – 3 os., Łomża, woj. podlaskie (Ł. Dobkowski w: Chmielewski et al. 2010).
- Charadrius morinellus*: 05.10.08. – 1 juv., P. „Nowoberezowo”, pow. hajnowski, woj. podlaskie (E. Pugaczewicz w: Grygoruk & Niedźwiecki 2009); 09.09.09. – 1 os., Narzym, pow. mławski, woj. mazowieckie (R. Miciałkiewicz w: Chmielewski et al. 2010).
- Stercorarius pomarinus*: 03.05.08. – 1 os., Brzostowo, pow. łomżyński, woj. podlaskie (M. Maniakowski w: Grygoruk & Niedźwiecki 2009).
- Larus hyperboreus*: 17.01.06. – 1 os., Łubna, pow. piaseczyński, woj. mazowieckie (M. Maziarz, W. Błądowski w: Chmielewski et al. 2007).
- Sterna paradisaea*: 18.04.06. – 1 os., Kobylnica, pow. garwoliński, woj. mazowieckie (A. Różycki, D. Bukaciński, A. Buczyński w: Chmielewski et al. 2007); 03.06.06. – 1 os., Lesznawola, pow. grójecki, woj. mazowieckie (T. Górny, M. Sidelnik w: Chmielewski et al. 2007); 23.07.06. – 2 os., Pawłowice, pow. rycki, woj. lubelskie (M. Łukasiewicz w: Chmielewski et al. 2007); 25.04.09. – 1 ad., Wierciszewo, pow. łomżyński, woj. podlaskie (T. Górny w: Grygoruk et al. 2010).
- Glauclidium passerinum*: 28.09.05. – 1 os., Kołodziej, pow. siedlecki, woj. mazowieckie (A. Dąbrowski w: Goławski & Chmielewski 2006).
- Bubo scandiacus*: 03.–06.01.03. – 1 os., Siewnica, pow. wołomiński, woj. mazowieckie (K. Lewandowski, B. Piątek w: Goławski et al. 2004).
- Merops apiaster*: 2004 – 1 para, pow. łosicki, woj. mazowieckie (M. Rzępała i inni w: Goławski et al. 2005); 2004 – 2 pary, pow. miński, woj. mazowieckie (I. Kaługa, M. Stefaniak w: Goławski et al. 2005).
- Motacilla flava feldegg*: 24.05.08. – 1 ♂, zb. Siemianówka (J. Taylor i inni w: Grygoruk & Niedźwiecki 2009).
- Motacilla flava thunbergi*: 20.06.09. – 1 ♂, gniazdowanie pewne, Cieluszki, pow. białostocki, woj. podlaskie (Ł. Meina w: Grygoruk et al. 2010).
- Motacilla citreola*: 22.04.08. – 1 ♂, Bronowo, pow. łomżyński, woj. podlaskie (P. Orzechowski w: Grygoruk & Niedźwiecki 2009); 09.05.08. – 1 ♂ + 1 ♀, Jez. Maliszewskie, pow. białostocki, woj. podlaskie (E. Pugaczewicz w: Grygoruk & Niedźwiecki 2009); 08.06.08. – 1 ♂, Karpowice, pow. sokólski, woj. podlaskie (G. i A. Schneider, A. Henel w: Grygoruk & Niedźwiecki 2009); 30.05.09. – 1 para łęgowa, Topilec, pow. białostocki, woj. podlaskie (W. Sawicki w: Grygoruk et al. 2010); 05.06.09. – 1 para łęgowa, Barwik, pow. moniecki, woj. podlaskie (Ł. Meina w: Grygoruk et al. 2010).
- Acrocephalus dumetorum*: 19.05.03. – 1 ♂, Warszawa, woj. mazowieckie (J. Matusiak, A. Włodarska w: Goławski et al. 2004); 14.–15.05.07. – 1 os., Krzewo, pow. kolski, woj. wielkopolskie (Z. Wojciechowski w: Janiszewski & Krajewski 2008); 12.06.08. – 1 ♂, Bronowo, pow. łomżyński, woj. podlaskie (E. Pugaczewicz w: Grygoruk & Niedźwiecki 2009); 16.06.08. – 2 ♂♂, Białowieża-Zastawa, pow. hajnowski, woj. podlaskie (E. Pugaczewicz w: Grygoruk & Niedźwiecki 2009); 10.06.09. – 1 ♂, Białowieża, pow. hajnowski, woj. podlaskie (A.F. Felger w: Grygoruk et al. 2010).
- Phylloscopus trochiloides*: 07.06.08. – 1 ♂, Lasy Łukowskie, woj. lubelskie (A. Dąbrowski w: Chmielewski et al. 2009); 11.–12.06.09. – 1 os., Las Łągiwnicki, Łódź (Z. Wojciechowski w: Krajewski & Janiszewski 2010); 15.06.09. – 1 os., Świdno, pow. grójecki, woj. mazowieckie (S. Chmielewski w: Chmielewski et al. 2010); 20.06.09. – 1 os., Murowaniec, pow. piotrkowski, woj. łódzkie (M. Wężyk w: Krajewski & Janiszewski 2010).
- Lanius minor*: 25.05.–09.06.09. – 2 pary z gniazdami, pow. białostocki, woj. podlaskie (E. Pugaczewicz i inni w: Grygoruk et al. 2010); 04.06.09. – 1 os., Roszczep, pow. wołomiński, woj. mazowieckie (R. Stelmach w: Chmielewski et al. 2010).
- Calcarius lapponicus*: 03.10.09. – 1 imm., P. „Nowoberezowo”, pow. hajnowski, woj. podlaskie (E. Pugaczewicz w: Grygoruk et al. 2010).

Komisja oświadcza, że do czasu poddania powyższych obserwacji właściwej weryfikacji nie mają one statusu stwierdzeń i nie należy ich traktować jako faktów naukowych.

Summary: Avifaunistic Commission Communiqué No 15. Cases of breaking verification rules.

This announcement informs about cases of observations of rare species which require verification by the Commission, and are still being published without relevant acceptance. It is recommended that these cases are not treated as scientific facts.

Literatura

- Chmielewski S., Dombrowski A., Goławski A. 2007. Jaki był ornitologiczny rok 2006 na Nizinie Mazowieckiej? Kulon 12: 105–127.
- Chmielewski S., Dombrowski A., Goławski A. 2008. Jaki był ornitologiczny rok 2007 na Nizinie Mazowieckiej? Kulon 13: 121–139.
- Chmielewski S., Dombrowski A., Goławski A. 2009. Jaki był ornitologiczny rok 2008 na Nizinie Mazowieckiej? Kulon 14: 149–168.
- Chmielewski S., Dombrowski A., Goławski A. 2010. Jaki był ornitologiczny rok 2009 na Nizinie Mazowieckiej? Kulon 15: 93–108.
- Dombrowski A., Goławski A., Tabor J. 2000. Jaki był ornitologiczny rok 1999 na Nizinie Mazowieckiej? Kulon 5: 101–112.
- Goławski A., Tabor J., Dombrowski A. 2004. Jaki był ornitologiczny rok 2003 na Nizinie Mazowieckiej? Kulon 9: 131–140.
- Goławski A., Dombrowski A., Tabor J. 2005. Jaki był ornitologiczny rok 2004 na Nizinie Mazowieckiej. Kulon 10: 91–100.
- Goławski A., Chmielewski S. 2006. Jaki był ornitologiczny rok 2005 na Nizinie Mazowieckiej? Kulon 11: 129–146.
- Grygoruk G., Niedźwiecki S. 2009. Faunistycznie ważne obserwacje ptaków na Północnym Podlasiu w roku 2008. Dubelt 1: 79–113.
- Grygoruk G., Niedźwiecki S., Suchowolec A. 2010. Faunistycznie ważne obserwacje ptaków na Północnym Podlasiu w roku 2009. Dubelt 2: 105–134.
- Janiszewski T., Krajewski Ł. 2008. Rzadkie gatunki ptaków obserwowane na terenie Ziemi Łódzkiej w roku 2007. Biuletyn Faunistyczny Polski Środkowej 14: 9–17.
- Krajewski Ł., Janiszewski T. 2009. Rzadkie gatunki ptaków obserwowane na terenie Ziemi Łódzkiej w roku 2008. Biuletyn Faunistyczny Polski Środkowej 15: 8–15.
- Krajewski Ł., Janiszewski T. 2010. Rzadkie gatunki ptaków obserwowane na terenie Ziemi Łódzkiej w roku 2009. Biuletyn Faunistyczny Polski Środkowej 16: 9–19.

Komisja Faunistyczna SO PTZool
Sienkiewicza 21, 50-335 Wrocław
stawar@biol.uni.wroc.pl